

یادداشت

چرا تورم در ایران به سیاست‌های اقتصادی گوش نمی‌دهد؟

تورم در اقتصاد ایران سال‌هاست به پدیده‌ای مزمن تبدیل شده پدیده‌ای که نتواند با تغییر دولت‌ها بلکه با تغییر ابزارها و روش‌های سیاست‌گذاری نیز مهار نشده است. افزایش نرخ بهره، کنترل نقدینگی، انقباض بودجه‌ای و حتی سیاست‌های کنترلی، هر کدام در مقطعی اجرا شده‌اند، اما نتیجه نهایی نفوذ معناداری با گذشت زمان نداشتند. این تجربه تکرار شونده یک پرسش اساسی را پیش می‌کشد: چرا تورم در ایران به سیاست‌های اقتصادی واکنش پدیدار نشان نمی‌دهد؟

پایخ به این پرسش، بیش از آنکه در «هتد» سیاست‌ها نهفته باشد، در کیفیت ساز کارهای نهایی و رفتاری اقتصاد دار دارد. تورم در ایران محصول یک معیار منفرد نیست، بلکه نتیجه عملکرد همزمان چند «چرخ‌کننده» است که اگر هماهنگ نباشند، کل سیستم را وارد چرخه‌ای معیوب می‌کنند. در ساختار کلی چرخه اقتصاد ایران، سیاست‌های کلان حاکمیت که در بالادست قرار دارند نقش تعیین‌کننده دارد. به‌طوری‌که از طریق سیاست‌های پولی و مالی، به فضای کسب و کار و در نهایت به سبک رفتار مردم در نوع سرمایه‌گذاری، پس‌انداز و هزینه‌های متعلق می‌شوند. در این چرخه، یک معیار کلیدی است که اغلب نادیده گرفته شده است و آن بحث روان‌شناختی است که از میزان امید و ناامیدی به آینده مربوط می‌شود. با همین انتظارات تورمی.

این منتظر، اگر چه مستقیماً در ترازنامه‌های نمی‌تواند نام تعیین‌کننده سبک سرمایه‌گذاری مصرف و حتی نگهداری دارایی‌هاست. در شرایطی که امید به آینده اقتصادی افزایش می‌یابد، سرمایه‌ها به سمت تولید ناواری و فعالیت‌های مولد حرکت می‌کنند. اما زمانی که نااطمینانی و بی‌ثباتی غالب می‌شود، ترجیح اقتصادی جامعه به سمت دارایی‌های غیرمولد، سفته‌بازی و خروج سرمایه تغییر می‌کند. به عبارت دیگر، تورم، خروجی نهایی یک چرخه رفتاری و پدیده‌ای است، نه صرفاً نتیجه رشد نقدینگی. سیاست‌هایی که بدون رفتار گرفتن این چرخه اجرا می‌شوند، حتی اگر از نظر فنی درست باشند، در عمل الزامی ندارند. معنوی خواهند داشت.

سیاست پولی و محدودیت ابزارها

در تئوری ابزارهایی مانند کنترل نرخ بهره، مدیریت رشد پایه پولی و تنظیم حجم نقدینگی، باید با کاهش هزینه پول و مهار رشد نقدینگی به کنترل تورم منجر شوند. اما تجربه کشورمان نشان می‌دهد که اثرگذاری این ابزارها اغلب کوتاه‌مدت و ناپایدار است. دلیل اصلی این ناکارآمدی، انتقال ناقص سیاست پولی به اقتصاد واقعی است. زمانی که فنانان اقتصادی به پایداری سیاست‌های اطمینان ندارند، تمایل به خرید و کنترل نقدینگی لزوماً رفتار آنها را اصلاح نمی‌کند. در چنین شرایطی، سیاست پولی بیشتر به یک واکنش مقطعی تبدیل می‌شود تا یک لنگر انتظارات.

سیاست مالی: سرچشمه فشارهای تورمی

از بودجه عمرانی و جاری گرفته تا نظام مالیاتی و سیاست‌های ارزی، مسیر سیاست‌های مالی دولت را نشان می‌دهد. در اقتصاد ایران، ناترازی بودجه‌ای مزمن باعث شده است سیاست مالی صلابه یکی از منابع اصلی فشار تورمی تبدیل شود. تامین کسری بودجه، مستقیماً با غیرمستقیم، فشار به نظام پولی منتقل می‌کند. نداشتن ابزارهای ضدتورمی بانک مرکزی را خنثی می‌سازد. نکته مهم اینجاست که حتی در دوره‌هایی که سیاست مالی معتدلی بوده، سیاست مالی مسیر معطلاتی را طی کرده است. این عدم هماهنگی، پیام روشنی به اقتصاد می‌دهد: تورم لزوماً با تصمیمات مالی دولت همراه است.

داده‌ها چه می‌گویند؟ رفتار تورم در عمل

بروند تاریخی تورم بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ و ارتباط آن با تصمیمات سیاستی، نشان می‌دهد که کاهش‌های مقطعی تورم از ۲۴.۵ درصد سال ۱۳۹۲ تا ۱۵ درصد سال ۱۳۹۳ و در ادامه روند کاهش تا سال ۱۳۹۶ به دلیل چشم‌انداز مثبت جامعه نسبت به آینده پدیدار نشده و پس از یک دوره کوتاه، جهش‌های تورمی جدید رخ داده است. به‌طوری‌که از ۹.۶ درصد سال ۱۳۹۶ به بعد، از بین رفتن نواقی برجام تا کاهش چشم‌تورمی ۴۰ درصدی در سال ۱۳۹۷ در کشور تجربه شد. این الگو نشان می‌دهد که تورم در ایران بیش از آنکه به سیاست‌های رسمی واکنش نشان دهد، به انتظارات تورمی شکل گرفته در جامعه پاسخ می‌دهد. هر وقت هر زمان که جامعه نسبت به آینده بدبین شده، حتی سیاست‌های اعتدالی نیز نتوانسته‌اند به صورت پایدار مانع بازگشت تورم شوند.

نقش انتظارات تورمی و رفتار مردم

سازوکار شکل‌گیری انتظارات تورمی نشان می‌دهد که مردم به اساس تجربه تاریخی خود می‌آموزند که تورم در بلندمدت مهار نمی‌شود. بنابراین رفتار خود را متناسب با این انتظار تنظیم می‌کنند. این رفتار، شامل تغییر الگوی مصرف، سرمایه‌گذاری و نگهداری دارایی است. در چنین فضای، سیاست‌های اقتصادی به‌جای آنکه جهت‌دهنده رفتار باشند، خنثی‌کننده رفتار جامعه می‌شوند. این همان نقطه‌ای است که تورم به «سوپر» تورم هم سیاست‌ها گوش نمی‌دهد. لذا راه‌حل تورم نه به نهایی در پایین‌دست (کنترل قیمت‌ها یا ابزارهای کوتاه‌مدت)، بلکه در بالادست چرخه قرار دارد. یعنی در سیاست‌های کلان حاکمیت، نیت قوی‌مندی برای هماهنگی نهایی تا زمانی که این فرآیند بهبود نیابد، سایر سیاست‌ها صرفاً متناسب ممکن خواهند داشت. تورم در ایران پدیده‌ای «سرخ» یا فرایند کنترل نیست، بلکه نتیجه منطقی یک ساختار نهادی و رفتاری است که در آن نااطمینانی، ناترازی و بی‌ثباتی نقش محوری دارند. سیاست‌های اقتصادی زمانی می‌توانند مؤثر باشند که در خدمت بازسازی اعتماد، نیت انتظارات و افزایش بهره‌وری اقتصادی قرار گیرند. تا زمانی که تورم همچنان به سیاست‌ها گوش نخواهد داد، نه از سر لجاجت، بلکه از سر منقلب.

قاسم‌حاجی
کارشناس ارشد اقتصادی
Alborzpayam@gmail.com

در گفت‌وگو پیام آشنا با مر ترضی مفخمی، کارآفرین برتر مطرح شد موفقیت شرکت پیشران البرزی در جشنواره تولید ملی - افتخار ملی

مهم‌ترین برتر کشور در ۲ سال از وزارت صنعت، معدن و تجارت و دریافت تندیس کارآفرینی از ریاست جمهوری را در کارنامه خود داشته است. این شرکت همچنین موفق به اخذ مجوز پروژه فناوری در حوزه خدمت و تجاری‌سازی از معاونت علمی ریاست جمهوری شده و به عنوان کارگزار رسمی مرکز اقتصاد مقاومتی و پارک علم و فناوری صنعت نفت و انجام پروژه‌های حیاتی در سازمان‌های زیرمجموعه وزارتخانه‌های مختلف از جمله وزارت راه و شهرسازی، وزارت نفت، وزارت بهداشت و وزارت صمت پروژه‌ها فعالیت می‌کند.

درباره جشنواره تولید ملی - افتخار ملی
بیست و سومین جشنواره تولید ملی - افتخار ملی که همه‌ساله توسط خانه صنعت، معدن و تجارت ایران با مشارکت وزارتخانه‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی برگزار می‌شود، به منظور معرفی تولیدکنندگان و فعالان برتر اقتصادی و بررسی اولویت‌ها و چالش‌های پیش روی این بخش برگزار می‌گردد. کسب این رتبه توسط شرکت مستقر در پارک علم و فناوری البرز، نشان‌دهنده جایگاه ویژه این پارک در حمایت از شرکت‌های کشور و نقش‌آفرینی آن‌ها در اقتصاد ملی است. امید است این جشنواره‌ها سبب الگو برداری جوانان و ورود به آینده سازی کشور عزیزمان گردد.

دکتر مفخمی که فعالیت کارآفرینی خود را از سن ۱۹ سالگی آغاز کرده با اشاره به پشتوانه قوی این شرکت در حمایت از تولید ملی، گفت: محور اصلی فعالیت‌ها در سال‌های اخیر، کمک به شرکت‌های صنعتی برای حل کردن مسیر دانش‌پایان شدن بوده است. ما تلاش کردیم با ارائه خدمات تخصصی در زمینه‌هایی چون انتقال فناوری و تبادل فناوری، تجاری‌سازی ایدم‌ها، رفع مشکلات مالی و مالیاتی، و توسعه بازار و صادرات، مسیر را برای تبدیل صنایع سنتی به شرکت‌های دانش‌پایان با تکیه بر بومی سازی دانش در کشور به انجام رسانده است.

نقش محوری در دانش‌پایان کردن صنایع
وی با اشاره به نقش این مجموعه در تحقق شعار سال و حمایت از تولید ملی، گفت: محور اصلی فعالیت‌ها در سال‌های اخیر، کمک به شرکت‌های صنعتی برای حل کردن مسیر دانش‌پایان شدن بوده است. ما تلاش کردیم با ارائه خدمات تخصصی در زمینه‌هایی چون انتقال فناوری و تبادل فناوری، تجاری‌سازی ایدم‌ها، رفع مشکلات مالی و مالیاتی، و توسعه بازار و صادرات، مسیر را برای تبدیل صنایع سنتی به شرکت‌های دانش‌پایان با تکیه بر بومی سازی دانش در کشور به انجام رسانده است.

بهره‌گیری از نخبگان و متخصصان باتجربه

نیو احمی - شرکت پیشران عرصه صنعت جهان با نام تجاری PAS International، مستقر در پارک علم و فناوری البرز و ایسته به جهاد دانشگاهی، موفق به کسب رتبه اول در بیست و سومین دوره جشنواره تولید ملی - افتخار ملی شد و عنوان برتر کشور را در این رویداد معتبر از آن خود کرد. این شرکت که به عنوان یکی از معتبرترین هلدینگ‌های ارائه‌دهنده خدمات تخصصی به صنایع کشور فعالیت می‌کند، به پس دو دهه تلاش مستمر در حوزه مشاوره و توانمندسازی شرکت‌های صنعتی و دانش‌پایان موفق به دریافت این افتخار ملی گردید.

معرفی شرکت پیشران عرصه صنعت جهان

دکتر مرتضی مفخمی، مدیرعامل شرکت پیشران عرصه صنعت جهان و کارآفرین برتر کشور، با اعلام این خبر اظهار کرد: شرکت PAS International با ۲۰ سال سابقه به عنوان اولین و تنها شرکت ارائه‌دهنده سبد کامل خدمات بر لبه دانش خدماتی مدیریت انتقال فناوری و دولتی توسعه صنایع سنتی به شرکت‌های مالی و مهندسی، مالی و حسابداری، بازرگانی و تبلیغات امور حقوقی، صادرات و واردات، اجرای پروژه‌های عمرانی به‌صورت کشور و مشاور تخصصی ارائه می‌دهد.

آغاز نمایشگاهی به وسعت کرج با حداقل ۲۵ درصد تخفیف

از اجرای این جشنواره با ارائه خدمات بهتر به شهروندان، حمایت از معیشت مردم و همراهی با آنان در روزهای پایانی سال، هم‌زمان با نزدیک شدن به ایام نوروز و ماه مبارک رمضان عنوان کرده.
بر اساس این گزارش، اجرای چنین طرح‌هایی نشان‌دهنده عزم مسئولان استانی برای مدیریت بازار، ایجاد تعادل در قیمت‌ها و کاهش فشار اقتصادی بر شهروندان در آستانه سال نو و ماه مبارک رمضان است.

گسترده واحدهای صنعتی در حوزه‌های مختلف از جمله پوشاک، کیف و کفش، چینی و بلور، آرایشی و بهداشتی، تزئینات ساختمان و قلم‌نشان، خزازی و لوازم ورزشی، سراجان و سایر صنوف هم‌راه شده است.
دادخواه با اشاره به مشارکت فعال اصناف اظهار کرد: شهروندان می‌توانند در طول اجرای این طرح از تخفیف‌های حداقل ۲۵ درصدی در خرید کالا و خدمات و واحدهای صنعتی شرکت‌کننده بهره‌مند شوند. وی هدف اصلی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان البرز از آغاز اجرای طرح نمایشگاهی به وسعت کرج در قالب جشنواره فروش فوق‌العاده در سطح شهر کرج خبر داد.
به گزارش پیام آشنا، محمد دادخواه با اعلام این خبر گفت: این طرح از یکم اسفند ۱۴۰۴ به مدت یک ماه در واحدهای صنعتی منتخب شهر کرج در حال برگزاری است.
به گزارش پیام آشنا این جشنواره با استقبال

جشنواره
فروش فوق‌العاده
نمایشگاهی به وسعت کرج

هشدار درباره تبعات گرانی نهاده‌ها بر قیمت مرغ!

اسدالله‌زاد ادامه داد: این وضعیت قدرت برنهم‌ریزی را از مرغداران سلب می‌کند تولیدکنندگی که هر روز با نرخ جدیدی برای تامین خوراک مواجه می‌شود، امکان برآورد دقیق هزینه‌های تولید و تنظیم برنامه جوجه‌ریزی را نخواهد داشت. نتایج چنین شرایطی، افزایش ریسک تولید و در نهایت کاهش انگیزه فعالان این بخش است.

بی‌حیری قیمت‌ها با بی‌ثباتی در بازار و کاهش قدرت خرید مواجه شده‌اند.
حییبالله اسدالله‌زاد - مدیرعامل اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی - با اشاره به نوسانات اخیر قیمت نهادهای دامی در سلهه بازارگاه اظهار کرد: نهادهای که امروز در بازارگاه عرضه می‌شوند، عمدتاً مربوط به خریدهای ملامعی گذشته هستند. با این حال، شاهد تغییر و افزایش روزانه قیمت‌ها هستیم. روندی که بیش از آنکه مبتنی بر واقعیت‌های اقتصادی باشد، بیشتر رفتاری سوداگرانه شایع‌تر دارد.
وی افزود: در شرایطی که عرضه‌کنندگان نهاده‌ها کالا را با نرخ‌های دو ماه قبل خریداری کرده‌اند، افزایش مستمر و بعضاً روزانه قیمت‌ها در بازارگاه این سلهه را از کارکرد اصلی خود که تضمین‌گری برای ایجاد ثبات در بازار است، دور کرده و به بستری برای ترویج سوداگری در حوزه نهادهای دامی تبدیل کرده است.

گزارش‌های میدانی حاکی از آن است که قیمت برخی نهادهای در این سلهه با تغییرات مکرر همراه بوده و تولیدکنندگان ناچارند نهادهای مورد نیاز خود را با نرخ‌های متغیر و بعضاً افزایشی تعیین کنند.
کارشناس اقتصادی معتقدند هرچند حذف ارز ترجیحی در بلندمدت می‌تواند به شفافیت بیشتر و کاهش رانت متعجر شود، اما در کوتاه‌مدت، به دلیل انتقال شوک قیمتی به زنجیره تولید، موجب افزایش هزینه‌ها شده است. این نوسانات علاوه بر تأثیرپذیری از نرخ ارز، تحت تأثیر تغییرات حمل‌ونقل، تغییرات نرخ ارز و انتظارات تورمی نیز قرار دارد.
در بخش نهادهای دامی نیز شرایط مشابهی حاکم است. با حذف ارز ترجیحی و واردات نهادهای تأمین خوراک دام و طیور با نرخ ارز نیامی یا آزاد انجام می‌شود که این موضوع مستقیماً بر قیمت عرضه در سلهه «بازارگاه» اثر گذاشته است.

مدیرعامل اتحادیه مرغداران گوشتی با هشدار نسبت به افزایش مستمر و بعضاً روزانه قیمت نهادهای دامی در سلهه بازارگاه اعلام کرد: تاکنون این روند، هزینه‌ها را افزایش داده و به شکل مستقیم یا غیرمستقیم بر روی قیمت مرغ در بازار مصرف متعجر می‌شود. مضمونی که هم تولیدکننده را بی‌ثباتی و ریسک مضاعف مواجه می‌کند و هم مصرف‌کننده را در برابر موج جدید گرانی‌ها قرار می‌دهد.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایست حذف ارز ترجیحی که با هدف واقعی‌سازی قیمت‌ها کاهش فساد و هفتمتد کردن برآیندها در دستور کار دولت قرار گرفته، تأثیر مستقیمی بر دستورات واردات و تامین کالاها اساسی گذاشت و به تبع آن، قیمت مصرف‌کننده در بسیاری از اقلام افزایش یافت.

به طور مثال در بازار برخی فعالان این حوزه می‌گویند با حذف ارز ترجیحی و افزایش هزینه‌های واردات، شاهد رشد محسوس قیمت‌ها بوده‌اند. به‌ویژه گونه‌هایی که در مقطعی نرخ‌های جدید به‌صورت روزانه اعلام شده است. این نوسانات علاوه بر تأثیرپذیری از نرخ ارز، تحت تأثیر تغییرات حمل‌ونقل، تغییرات نرخ ارز و انتظارات تورمی نیز قرار دارد.
در بخش نهادهای دامی نیز شرایط مشابهی حاکم است. با حذف ارز ترجیحی و واردات نهادهای تأمین خوراک دام و طیور با نرخ ارز نیامی یا آزاد انجام می‌شود که این موضوع مستقیماً بر قیمت عرضه در سلهه «بازارگاه» اثر گذاشته است.

این زمینه‌ها با ساختارهای...